

Kármán (Kleinmann) Mór (1843–1915)

Didaktikus, közoktatás-politikus, tantervi szakember, egyetemi magántanár, tankönyvíró. Szegedi zsidó kiskereskedő családból származott. A helyi piarista gimnáziumban végzett, egyetemi tanulmányait 1862–65 között Bécsben folytatta a bölcsészkaron, ahol megismerte Herbart munkásságát. 1866-ban a pesti egyetemen bölcsészdoktori oklevelet szerzett. Ezt követően Szegeden filozófiát, teológiát és filológiát tanult. Rövid pesti hittanári működés után Eötvös József kultuszminiszter 1869-ben Lipcsébe küldte Zillerhez a gyakorlati tanárképzés tanulmányozása céljából. 1871-ben tért vissza, majd a pesti egyetemen habilitált. 1872-ben a pedagógia, etika és pszichológia magántanára lett, és 40 éven át oktatott. (A Kleinmann családi nevet 1974-ben magyarosította.) 1909-ben lett az egyetem nyilvános és rendes tanára. 1872-ben miniszteri felkérésre létrehozta a gyakorló főgimnáziumot és a tanárképző intézetet. Az előbbinek pedagógiai vezetője, az utóbbinak filozófiatanára lett. 1873–1882-ig a Magyar Tanügy szerkesztője, 1873-tól pedig az Országos Közoktatási Tanács jegyzője, majd 1883-tól titkára lett. Vezető szerepet töltött be az 1879-es gimnáziumi tanterv kidolgozásában, vitáiban, és az utasításokat lényegében ő dolgozta ki. Átfogó tudományos rendszert ugyan nem alkotott, de 1909-ben kiadott Pedagógiai dolgozatai egybegyűjtött értekezései alapján körvonalazódnak herbartianus felfogásának legfontosabb elemei. Fia, Kármán Tódor, világhírű fizikus és alkalmazott matematikus, a rakétatechnika egyik atyja volt.

(Kármán Mór sírja a Kozma utcai zsidó temetőben)

Munkái:

• Kármán Mór *Peadagogiai dolgozatai rendszeres összeállításban. I-II. köt. Budapest, 1909.*

• Kármán Mór *pedagógiai művei. Összeáll., a bevezetést és a jegyzeteket írta: Faludi Szilárd. Tankönyvkiadó, Budapest, 1969.*

Irodalom:

• *Emlékkönyv Kármán Mór huszonöt éves tanári munkásságának az ünnepére. Budapest, 1897.*

- Waldapfel János: *Kármán Mór. Magyar Peadagogia, 1897. 353-356. I.*
- Weszely Ödön: *Kármán Mór emlékezete. Magyar Peadagogia, 1916. 514-542. I.*
- Alexander Bernát: *Kármán Mór: jubileuma alkalmából: Kármán Mór Peadagogiai dolgozatai, rendszeres összeállításban. I-II. k. Budapest, 1909 : Kármán Mór: Közoktatásügyi tanulmányok I., A felekezeti oktatás és az állam részvéte a népiskola szervezetében. II., Közoktatásunk múltja. Budapest, 1906-1911: Kármán Mór: A közoktatás egysége és a tanulmányok szervezete. Budapest, 1911. Budapesti Szemle, 1914. 445. sz. 32-64. I.*
- *Kármán Mór (1843-1915). Magyar Peadagógia, 1915. 529-530. I.*
- Fináczy Ernő: *Kármán Mór. Magyar Peadagogia, 1916. 513-514. I.*
- *Kármán Mór munkái és dolgozatai. Magyar Peadagogia, 1916. 586-593. I.*
- Fogarasi Béla: *Kármán Mór †. Történeti Szemle, 1916. 3. sz. 403-405. I.*
- Posch Árpád: *Kármán Mór. Magyar Peadagogia, 1916. 300. I.*

- *Weszely Ödön: Kármán Mór emlékezete. Magyar Peadagogia, 1916. 514-542. l.*
- *Felkai László: Adalékok Kármán Mór oktatástanához. In: Tanulmányok a magyar nevelés történetéből 1849-1944. Budapest, 1957. 23-81. l.*
- *Felkai László: Kármán Mór emlékezete. Pedagógiai Szemle, 1965. 12. sz. 1135-1145. l.*
- *Balogh László: Kármán Mór Válogatott pedagógiai művei. Pedagógiai Szemle, 1970. 7-8. sz. 758-762. l.*
- *Zibolen Endre: Faludi Szilárd : Kármán Mór válogatott pedagógiai művei. Magyar Pedagógia, 1970. 1. sz. 86-88. l.*
- *Horváth László: Százötven éve született Kármán Mór. Pedagógiai Műhely, 1993. 1. sz. 48-51. l.*

<http://mek.niif.hu/00300/00355/html/img/146f.jpg>

[http://t1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSc-
INi6x5CnREKAWewXbWLTyv0qX8aiR2BRMof7d_PZnENzf3-Kw](http://t1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSc-
INi6x5CnREKAWewXbWLTyv0qX8aiR2BRMof7d_PZnENzf3-Kw)